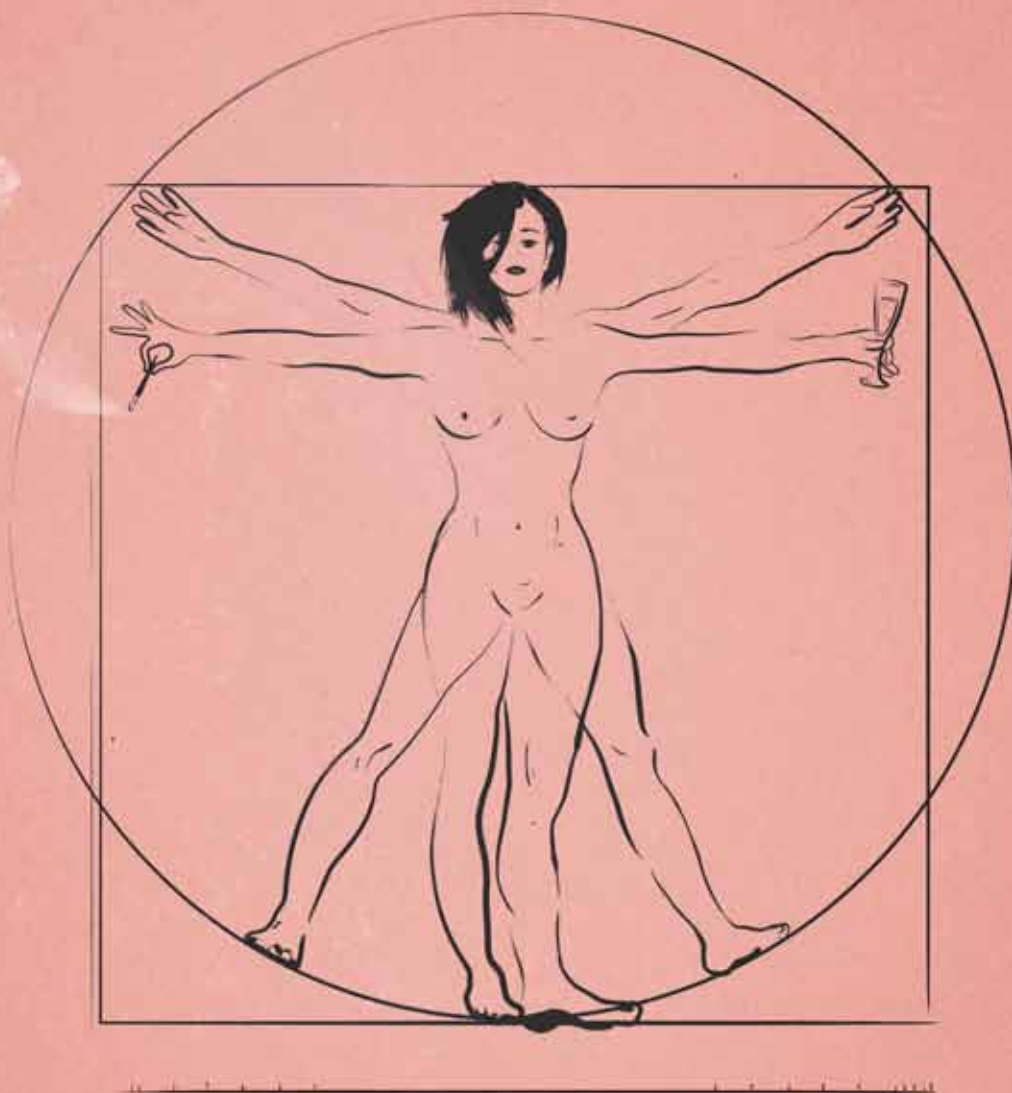

LÄRARHANDLEDNING

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

BACKA TEATER

LINDHOLMEN HISINGEN | WWW.BACKATEATER.SE | 031 708 71 01

Göteborgs Stadsteater

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

Det rök från bokbålen våren och sommaren 1933 i Tyskland. Där bland orden som skapade andra bilder av mänskligheten än nazismens, låg bland annat *Krankheit der Jugend* eller *Ungdomen är deras sjukdom* av Ferdinand Bruckner.

Vi lever idag i ett samhälle där utvecklingen gått från industrisamhällets moderna tid till konsumtionssamhällets postmodernism. Ett samhälle som rör sig fortare och fortare. Ett accelerationssamhälle. Där tidigare ärvda, fasta samhällspositioner suddats ut och ersatts med förment oändliga valmöjligheter inom alla delar av livet. Ett snyggt yttre ger intrycket av ett snyggt inre. Köp dig lycklig och misslyckas du, så köp mer. Samtidigt blåser fascismens vindar åter in över Europa.

Vad händer med människan i ett samhälle som sänder ut signaler om att alla val är upp till dig, att du och enbart du är ansvarig?

I det här läromaterialet går vi igenom olika ingångar som fascinerat oss i arbetet med *Ungdomen är deras sjukdom*.

Vad är en människa?

Vad är en människa värd?

När slutar en människa vara en människa?

Vi ger er texter och frågeställningar för att fördjupa diskussioner som kan uppstå. Men ni kan även bara komma hit, se vår föreställning och låta den tala för sig själv.

Med varma hälsningar

Erika Isaksson, informatör

erika.isaksson@stadsteatern.goteborg.se

INNEHÅLL

ANALYSERA EN SCENKONSTUPPLEVELSE

VAD ÄR EN MÄNNISKA?

VAD ÄR EN MÄNNISKA VÄRD?

NÄR SLUTAR EN MÄNNISKA ATT VARA EN MÄNNISKA?

PRODUKTIONSFAKTA

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

I am not human.

I am a monster.

Slavoj Žižek

ATT PRATA OM EN SCENKONSTUPPLEVELSE

Konst kan vara drabbande, härlig, svår eller ointressant. Men en av de främsta egenskaperna hos ett konstverk är just att oavsett vad du tycker om det så är det en reflektionsyta där du speglar dig själv – verket i sig fungerar som ett bollplank för dina egna värderingar. Som lärare behöver man inte vara expert på en scenkonstföreställnings innehåll, tematik eller problemställningar. Du som lärare är också en åskådare och har precis som dina elever din egen upplevelse av det ni ser ihop.

Att prata om en scenkonstupplevelse kan både vara svårt och problematiskt. Var skall man börja och hur kan man ta samtalet vidare? Ofta fastnar man i om huruvida föreställningen var bra eller dålig och så har man inte mer att säga efter det. Syftet med att prata om en scenkonstupplevelse efteråt kan vara att ge var och en av individerna i klassen möjlighet till en djupare förståelse för just sin individuella tolkning.

Att kunna prata om upplevelsen inom ett tydligt ramverk skapar en djupare analys av det man upplevt. Då skapas möjligheten till att lyssna på andras individuella tolkningar utan att för den sakens skull hamna i polemik om vem som har tolkningsföreträde i värderingen av konstverket. Att i grupp kunna diskutera upplevelsen och lyssna på andra stärker oss som individer och vi lär oss även att avkoda andra delar av samhället.

Konst har alltid en mottagare och en avsändare – även om verket betraktas endast av utövaren själv. Konst är subjektiv och i en scenkonstföreställning så består allt du ser av val. Det finns en anledning till att väggarna är av plast, att mattan har en gröngrå färg och att det på en av kostymerna finns fem pins med olika symboler på.

Med hjälp av frågorna AV VEM, FÖR VEM och I VILKET SYFTE så kan man inleda en analys av en scenkonstupplevelse – att göra detta i grupp innebär att man får syn på hur olika val får för konsekvenser för tolkningen. Denna analysmetod går alldeles utmärkt att göra på andra företeelser i samhället vare sig de påstår att de är subjektiva och objektiva – reklam som nyheter.

Det finns en uppsjö av olika former av samtalsmodeller som går att presentera. Vi väljer att utgå från en klassisk konstanalysmodell som utvecklats av

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

Riksteatern i "En väv av tecken" samt "Att prata scenkonst - en enkel metod för klassrummet" av Anna Berg för Regionteater Väst.

Om man utgår från föreställningens form, hur det ser ut och vilka val som har gjorts, samt undviker så långt som möjligt att hamna i värderingar så kommer man också djupare in i förståelsen över upplevelsen.

När man börjar samtalet så är det viktigt att klarlägga att det inte finns något rätt eller fel i hur man tolkar. Det är också viktigt att sätta upp regler för samtalet, presentera hur det skall gå till. Börja inte i värderingar som bra, dåligt, svårt, jobbigt utan börja med konkreta saker och gå sedan över till att tolka dessa. Allt går att analysera eftersom allt är val. Utgå från dig själv och din upplevelse.

ÅTERBERÄTTA DET NI VARIT MED OM
NÄR BÖRjade FÖRESTÄLLNINGEN?
HUR SÅG RUMMET UT?
HUR MÅNGA PERSONER VAR MED?
FANNS DET NÅGRA TYDLIGA ROLLER?
FANNS DET NÅGRA ÅTERKOMMANDE TECKEN?
VEM ÄR DU SOM PUBLIK? ÄR DU ÅSKÅDARE ELLER MEDVER-
KANDE?

Referera tillbaka till det som kommit fram i första skedet av analysen men den här gången med ett VARFÖR?

Avsluta med att gå igenom hur ni själva kände.

Öppna upp för tolkningar som innefattar känslor.

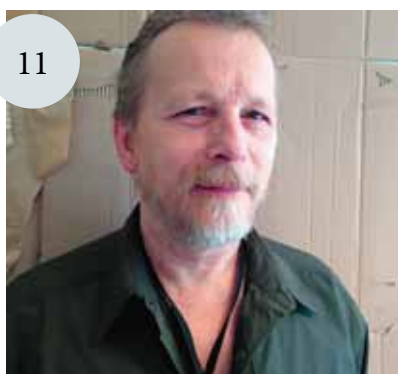
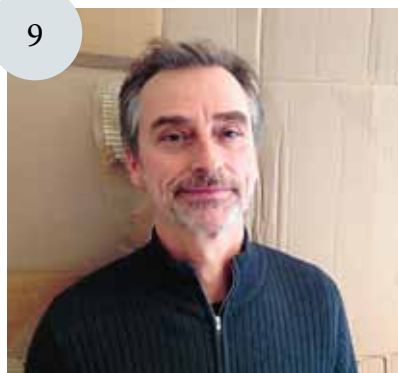
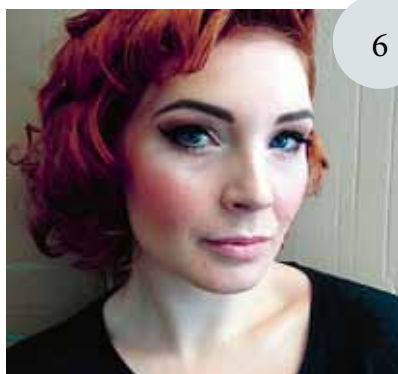
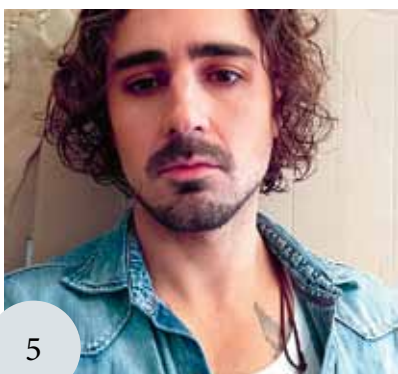
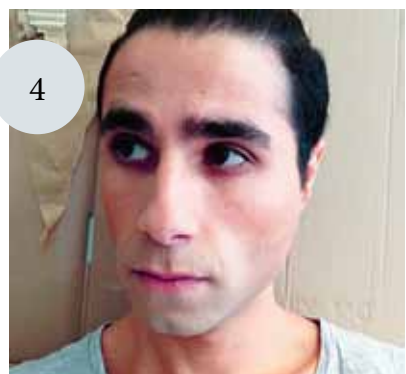
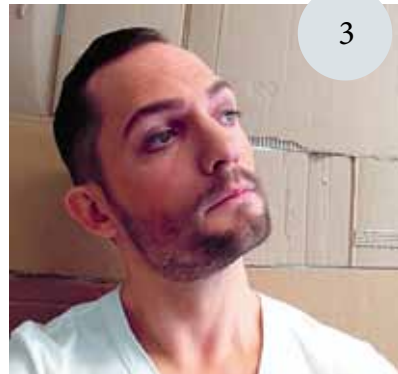
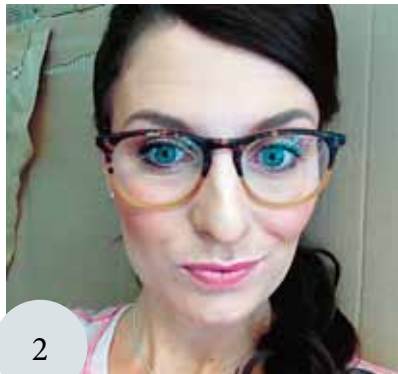
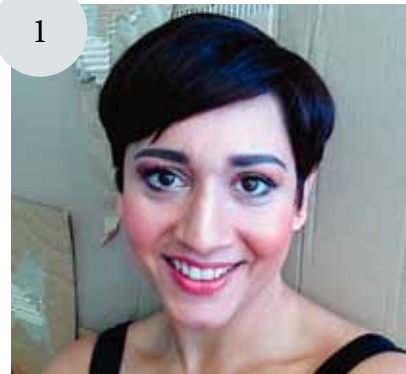
BOKTIPS:

PRATA SCENKONST
- EN ENKEL METOD FÖR KLASSRUMMET
/ANNA BERG, REGIONTEATER VÄST.
ATT ÖPPNA NYA VÄRLDAR
/ RIKSTEATERN.

IDAG SKALL VI PÅ TEATER. DET KAN FÖRÄNDRA DITT LIV.
/ BIRGITTA GUSTAFSSON OCH LENA FRITZÉN

LÄS MER OM KONST OCH DEMOKRATI
NINA BONDESSON HAR SKRIVIT EN ARTIKEL UNDER RUBRIKEN
"KONSTEN OCH DEMOKRATI. DEMOKRATI OCH KONSTEN"
[HTTPS://ARTADOPTTEES.WORDPRESS.COM/2014/10/12/KON-
STEN-OCH-DEMOKRATI-DEMOKRATI-OCH-KONSTEN/](https://artadopteers.wordpress.com/2014/10/12/konsten-och-demokrati-demokrati-och-konsten/)
ANNA BERG HAR SKRIVIT EN DEBATTARTIKEL OM KONST OCH
SKOLAN
[HTTP://WWW.ANNABERG.ORG/ANNABERGORG/NOTERAT/POS-
TER/2014/1/22_KONST_FOR_KONSTENS_EGEN_-_OCH_
BETRAKTARENS_-_SKULL.HTML](http://www.annaberg.org/annabergorg/noterat/poster/2014/1/22_konst_for_konstens egen_-_och_betraktarens_-_skull.html)

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

- ¹ Mia Ray "Marie"
- ² Ylva Olaison "Melissa"
- ³ Rasmus Lindgren "Carl"
- ⁴ Ramtin Parvaneh "Niko"
- ⁵ Jonatan Rodriguez "John"
- ⁶ Emelie Strömberg "Desiree"
- ⁷ Ulf Rönnerstrand "Jacob"
- ⁸ Bo Stenholm Musiker
- ⁹ Daniel Ekborg Musiker
- ¹⁰ Anders Blad Musiker
- ¹¹ Stefan Abellsson Musiker

FERDINAND BRUCKNER (1891 – 1958)

Ferdinand Bruckner var en pseudonym för Theodor Tagger. Tagger föddes i Sofia, Bulgarien men växte upp i Wien. Han studerade musik på konservatoriet och började så småningom att publicera essäer påverkad av samtidens expressionism. Som poet och författare röntes Tagger inga större framgångar. Under pseudonymen Ferdinand Bruckner gick det däremot bättre. Under sitt liv skrev Ferdinand Bruckner 26 pjäser där tre av de första verken fortfarande idag spelas flitigt på Europas scener– däribland *Ungdomen är deras sjukdom* (*Krankheit der Jugend*) från 1926.

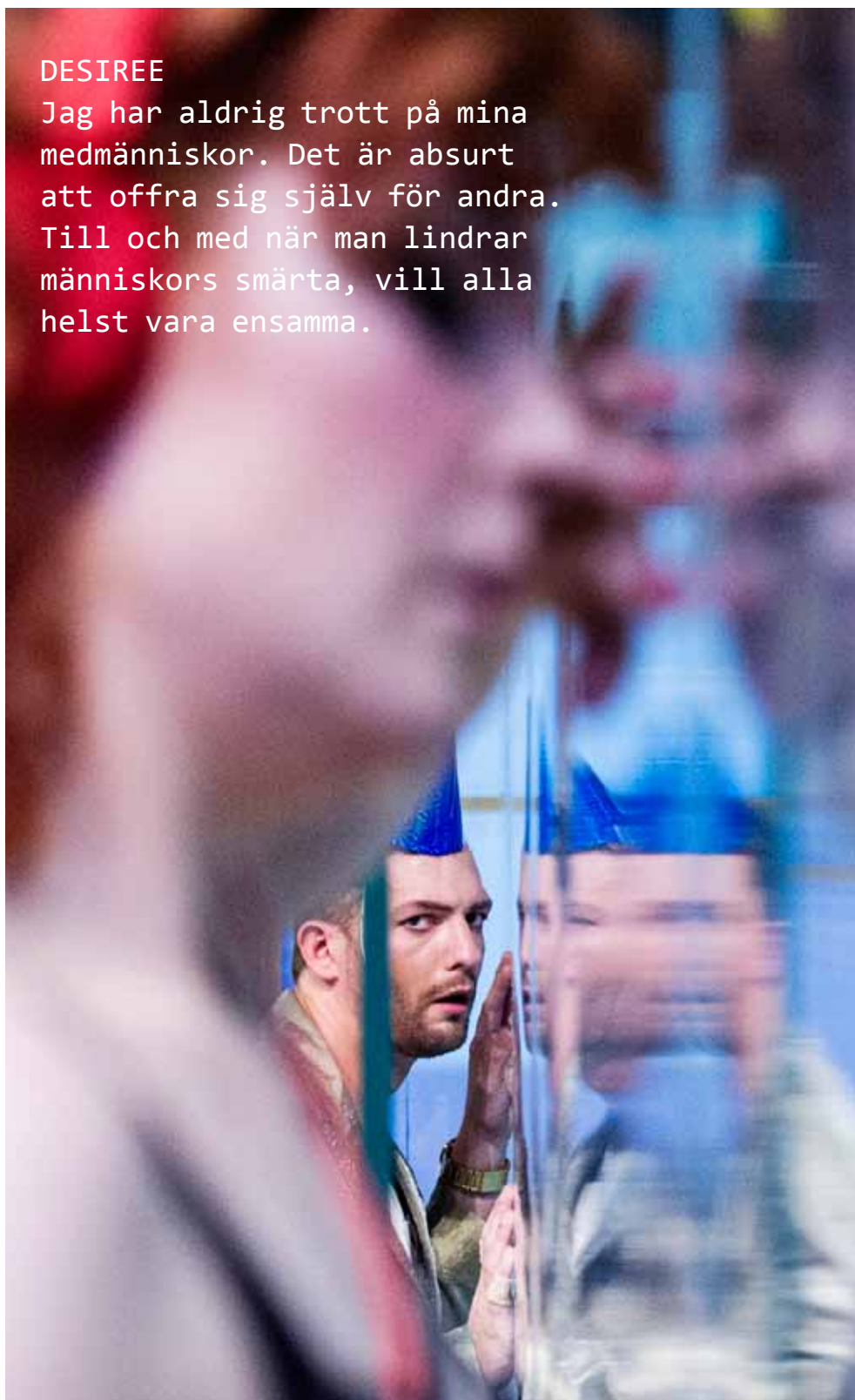
Den 30 januari 1933 utnämndes Hitler till rikskansler och inledde omvandlingen av Tyskland till en totalitär diktatur. Under våren och sommaren samma år brändes litteratur på stora bokbål runt hela Tyskland. Däribland Bruckners verk och han tvingas på flykt.

Tjugofem år senare tar Bruckner sitt liv i Berlin.

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

DESIREE

Jag har aldrig trott på mina
medmänniskor. Det är absurt
att offra sig själv för andra.
Till och med när man lindrar
människors smärta, vill alla
helst vara ensamma.

VAD ÄR EN MÄNNISKA?

Inom zoologin har svaret på den frågan egentligen inte förändrats sedan Carl von Linnés dagar.

I ett brev skrev han vad han egentligen tyckte men inte vågade säga:
”Ändå känner människan igen sig själv [som ett djur]. Så jag frågar dig och hela världen efter en generell skillnad mellan människa och apa som överensstämmer med de naturhistoriska principerna, jag känner sannerligen inte till någon sådan... Om jag skulle kalla apan för människa och vice versa, skulle jag nedbringa varenda teolog på mig. Men kanske borde jag ändå göra det för att följa vetenskapens lagar.”

När Linné skrev sitt brev var det religiösa perspektivet dominerande i hur en såg på frågan. I den kristna traditionen är människan särskild från djuren i det att människan är skapad till Guds avbild och att människan har en odödlig själ. Idag har vi ett naturvetenskapligt perspektiv.

Med dagens teknik att genom DNA spåra och analysera släktskap, så blir den här bilden ännu tydligare. I fråga om genetisk skillnad är vi närmre släkt med chimpanser än det genetiska avståndet mellan nästan vilka arter som helst som vi särskiljer i naturen. Det vill säga att vi är mer lika chimpanser, än vad man normalt sett drar gränsen mellan olika arter.

Många filosofer hävdar däremot att det är mer fruktbart att använda sig av personbegreppet istället för den biologiska klassificeringen människa. En person är någon som har självmedvetande, minnen och intellektuell, kognitiv och emotionell kapacitet över en viss nivå.

DISKUTERA:

Vad är en människa?

Vad är en individ?

Vad är en person?

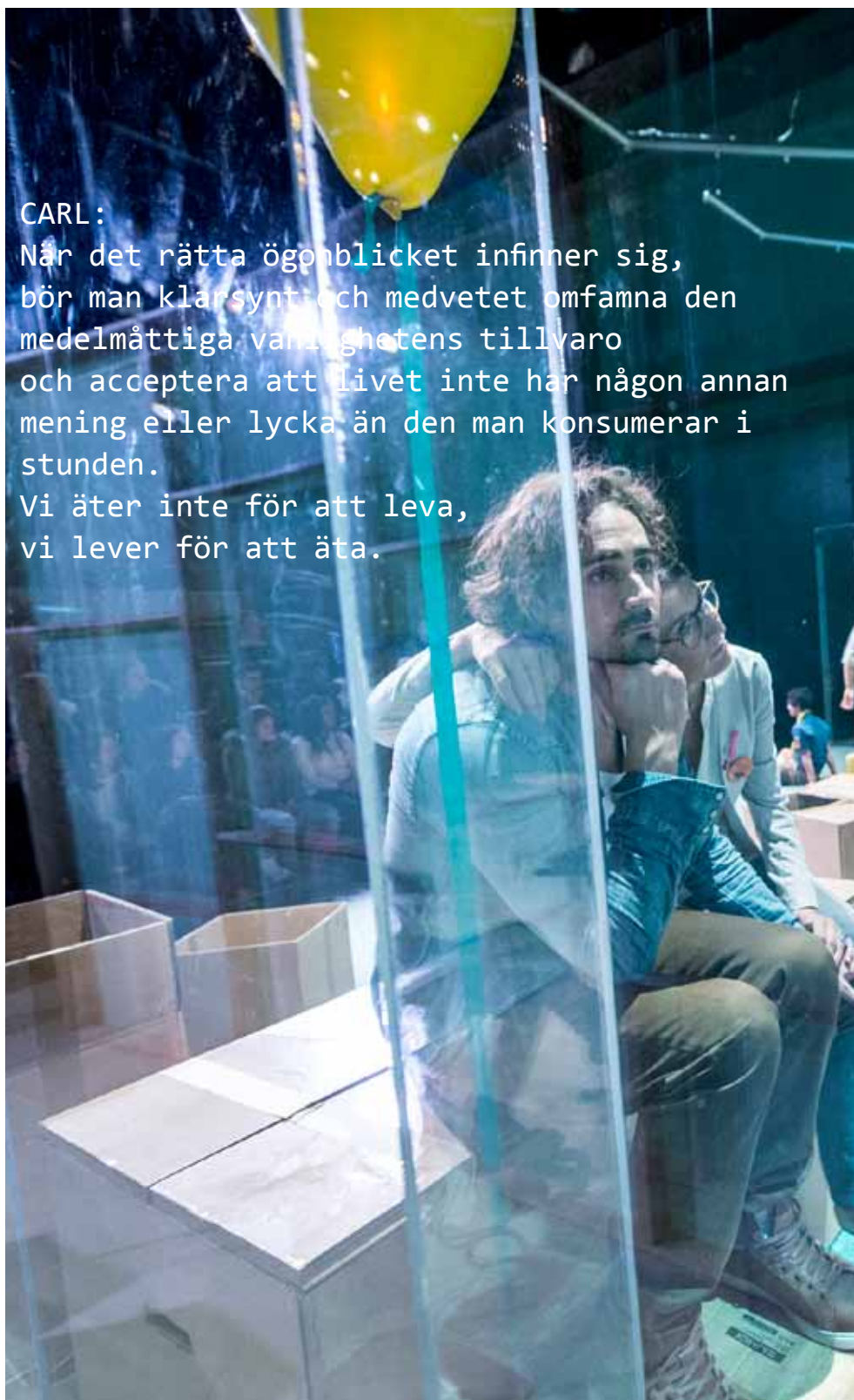
FAKTA : KEMI

61% syre
23% kol
10% väte
2,5% kväve
1,4% kalcium
1,1% svavel
0,2% kalium
0,14% klor
0,03% magnesium

Därutöver tillkommer spårämnen och miljögifter som utgör mindre än 0,1 promille:

Järn, fluor, zink, kisel, rubidium, strontium, brom, bly, koppar, aluminium, kadmium, cerium, barium, jod, tenn, titan, bor, nickel, selen, krom, mangan, arsenik, litium, cesium, kvicksilver, germanium, molybden, kobolt, antimon, silver, niob, zirkon, lantan, gallium, tellurium, yttrium, vismut, tallium, indium, guld, scandium, tantal, vanadium, torium, uran, samarium, beryllium, och volfram

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

CARL:

När det rätta ögonblicket infinner sig,
bör man klarsynt och medvetet omfamna den
medelmåttiga vanlighetens tillvaro
och acceptera att livet inte har någon annan
mening eller lycka än den man konsumerar i
stunden.

Vi äter inte för att leva,
vi lever för att äta.

VAD ÄR EN MÄNNISKA VÄRD?

I antologin "Det svårfångade människovärdet" försöker Statens Medicinsk-Etiska Råd definiera begreppet människovärde. Ett begrepp som visar sig vara notoriskt svårfångat och skriften utmynnar i fyra punkter som kan utgöra en plattform för fortsatta diskussioner.

De fyra punkterna är:

Människovärdet är knutet till existensen, inte till funktioner och egenskaper.

Människovärdesbegreppet är ett normativt axiom som inte kan bevisas genom empirisk undersökning eller prövning.

Människovärdet innebär att alla människor har vissa fundamentala rättigheter (rätt till liv, frihet, personlig säkerhet och ett värdigt liv) som ska respekteras och att i dessa avseenden är ingen förmer än någon annan.

Människovärdet utesluter inte möjligheten att värdera människors egenskaper, lämplighet eller kvalifikationer i ett visst bestämt sammanhang.

En sådan rangordning kränker inte andra människors människovärde.

Att människovärdet är knutet till existensen innebär således att en i egenskap av att vara människa, innehar ett människovärde – oavsett vem du är. Samtidigt leder det här till definitionsfrågan: Vad är en människa?

Att människovärdet är ett normativt axiom innebär att det är något som vi förutsätter. Det är ett värde som vi kollektivt bestämmer oss för är viktigt och att det ska respekteras.

Den tredje punkten innebär att människovärdet får konkret och praktiskt uttryck i formen av rättigheter. Det är genom mänskliga rättigheter som det abstrakta begreppet människovärde praktiseras i den reella världen.

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

Slutligen innebär punkt fyra att i vissa situationer så rangordnas människor, t.ex. vid anställningar eller vid uttagningen till landslaget i fotboll. En sådan meritvärdering står inte emot människovärdet eftersom det inte är en mänsklig rättighet att få spela i landslaget eller att inneha ett visst arbete.

DISKUTERA:

Det finns djur med självmedvetande och minnen, som har språk och känner sorg och som kan planera framåt – t.ex. schimpanser, valar och delfiner. Borde de då vara personer och ha särskilda rättigheter?

Kan en tala om att det finns ett människovärde, när mänskliga rättigheter dagligen kränks och ignoreras runtom i världen? Eller blir det ännu viktigare att tala om människovärde just på grund av det?

På vilka grunder är det rimligt att rangordna människor när det är fråga om:

- a) Vem som ska få ett visst arbete? Är det enbart meriter som ska avgöra? Är det rimligt att skapa särskilda utbildningar för t.ex. manlig förskolepersonal eller kvinnliga ljuddesigners för att få en jämnare könsfördelning inom väldigt könssegregerade yrken?
- b) Vem som ska få ett nytt organ transplanterat till sig? Tänk att valet står mellan en arbetslös, ensamstående tvåbarnsmamma eller en duktig cancerforskare utan nära anhöriga.

LÄSTIPS:

STATENS MEDICINS-ETISKA RÅD, "DET SVÄRFÄNGADE MÄNNISKOVÄRDET", STOCKHOLM 2012
TÄNNSJÖ, TORBJÖRN, "VÄRDETIK", THALES, 1998

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

NÄR SLUTAR EN MÄNNISKA ATT VARA EN MÄNNISKA?

I Sverige är det överlämnat till den medicinska vetenskapen att i de flesta fall på klinisk väg bestämma när döden inträtt för en människa.

Numera är det i lag reglerat att en människa är död när hjärnaktiviteten upphört, så kallad hjärndöd, eller ”när hjärnans samtliga funktioner totalt och oåterkalleligt har fallit bort”. I allmänhet fastställs döden kliniskt när ”andning och blodcirkulation upphört och stilleståndet varat så lång tid att det med säkerhet kan avgöras att hjärnans samtliga funktioner totalt och oåterkalleligt har fallit bort.”

Majoriteten av alla dödsfall konstateras således genom att en läkare försäkrar sig om att andning och blodcirkulation upphört, i allmänhet genom att lyssna på hjärtat, känna på pulsen och försöka se om personen andas. I vissa fall krävs noggrannare undersökningar för att kunna konstatera en persons död.

Källa: Wikipedia

DISKUTERA:

När slutar en människa att vara en människa?

Ett av filosofen Fredrich Nietzsche's mest kända citat är ”*Gud är död*”. Vi har bara ett liv, vi föds och vi dör och det finns ingen moralisk förpliktelse för någon eller något. Vi skapar vår egen moral under det enda liv vi lever.

Vad tänker ni är ett liv?

Vad finns det för mening med livet?

För vad lever vi?

Ställ frågan igen - vad är en människa?

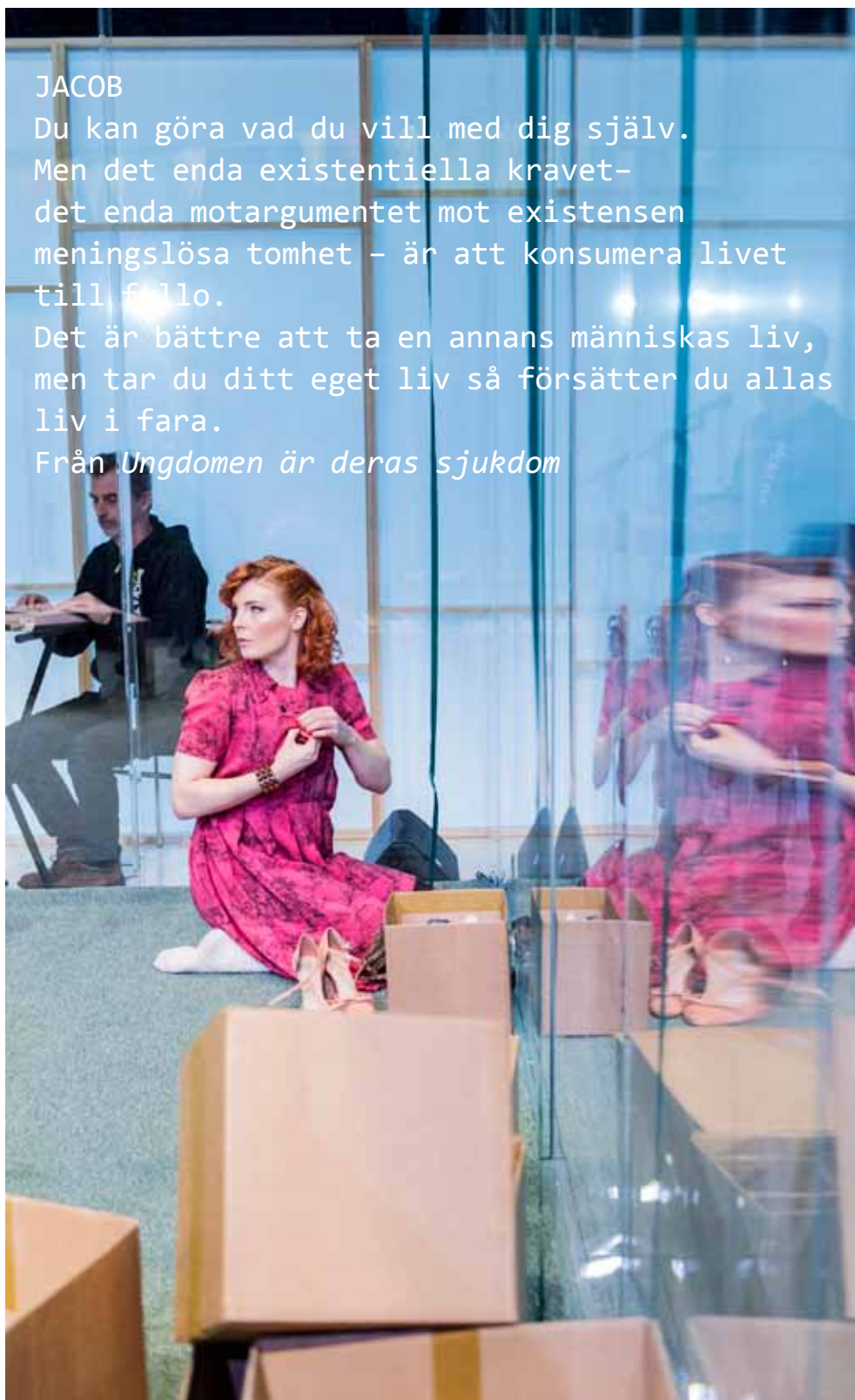
UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

JACOB

Du kan göra vad du vill med dig själv.
Men det enda existentiella kravet-
det enda motargumentet mot existensen
meningslösa tomhet - är att konsumera livet
till fullo.

Det är bättre att ta en annans människas liv,
men tar du ditt eget liv så försätter du allas
liv i fara.

Från Ungdomen är deras sjukdom

VALFRIHET.

"Choose Life. Choose a job. Choose a career. Choose a family. Choose a fucking big television, choose washing machines, cars, compact disc players and electrical tin openers. Choose good health, low cholesterol, and dental insurance. Choose fixed interest mortgage repayments. Choose a starter home. Choose your friends. Choose leisurewear and matching luggage. Choose a three-piece suit on hire purchase in a range of fucking fabrics. Choose DIY and wondering who the fuck you are on Sunday morning. Choose sitting on that couch watching mind-numbing, spirit-crushing game shows, stuffing fucking junk food into your mouth. Choose rotting away at the end of it all, pissing your last in a miserable home, nothing more than an embarrassment to the selfish, fucked up brats you spawned to replace yourselves. Choose your future. Choose life..."

Irvine Welsh, *Trainspotting*, 1993

DISKUTERA:

Citatet kommer från inledningen av Irvine Welsh debutroman *Trainspotting* som senare även kom som film.

Diskutera citatet. Vad betyder det? Vad betyder det för dig?

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

”Problemet är inte vad livet gjort med oss, utan vad vi gör av det som livet gjort med oss.” Jean-Paul Sartre (1905-1980)

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

UNGDOMEN ÄR DERAS SJUKDOM

PREMIÄR 6 DECEMBER

TID 1 TIM 45 MIN

AV FERDINAND BRUCKNER

ÖVERSÄTTNING & BEARBETNING STEFAN ÅKESSON

REGI ANJA SUŠA

SCENOGRAFI/KOSTYM HELGA BUMSCH

KOMPOSITÖR IGOR GOSTUŠKI

KOREOGRAF DAMJAN KECOJEVIC

MASKDESIGN LINDA BOLJE AF GENNÄS

LJUS CHRISTOFER W FOGELBERG

LJUD KENNETH KLING

ENSEMBLE MIA RAY, YLVA OLAISSON, RASMUS LINDGREN,
RAMTIN PARVANEH, JONATAN RODRIGUEZ, EMELIE STRÖM-
BERG, ULF RÖNNERSTRAND, BO STENHOLM, DANIEL EKBORG,
ANDERS BLAD, STEFAN ABELSSON

REGIASSISTENT EBBA MALANDER

KOSTYMMÄSTARE HELENA ARVIDSSON

KOSTYMVÅRD MALIN GARRELIC

MASKASSISTENT JOSEFIN EKERÅS

REKVISITA LAJLA VENÅSEN

SCENTEKNIK STEFAN KIRCHHOFF, LAJLA VENÅSEN, KRISTER
NYLANDER, JONAS REDIG, TOMAS FREDRIKSSON, WANJA
JOHANSSON FERNANDES, KENNETH KLING, CHRISTOFER W
FOGELBERG

DEKORTILLVERKNING BACKA TEATER

TEKNISK CHEF SVEN-OVE FRANSSON

INFORMATÖR ERIKA ISAKSSON

MARKNADSFÖRING MARIA PETERSSON

PUBLIKARBETE JOSEFIN SOLBERG

PRODUCENT LISA NOWOTNY

FOTO OLA KJELBYE

KONSTNÄRLIG LEDARE BACKA TEATER MATTIAS ANDERSSON

VD & ANSVARIG UTGIVARE BJÖRN SANDMARK